

รายงานการวิจัย

เรื่อง

สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการทางการศึกษาตามบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

**Right, Freedom and Equality of Education for Disable Persons in the Article's
Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550.**

โดย

ศาสตราจารย์ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.จุไร ทัพวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรรัตน์ ประจนปัจจนึก

ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการวิจัย

เรื่อง

สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการทางการศึกษาตามบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

โดย

ศาสตราจารย์ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.จูปรี ท้วมพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรวิรัตน์ ประจวบปัจฉิม

ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

Research Report

Title

**Right, Freedom and Equality of Education for Disable Persons in the Article's
Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550.**

By

**Professor Wiriya Namsiripongpan
Associate Professor Dr. Churai Tapvong
Assistant Professor Sureerat Prachonpachunuk**

Supported by the Secretariat of the Senate

May 2009

Copyright by the Secretariat of the Senate

บทคัดย่อ

- รายงานการวิจัยเรื่อง : สติธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการ ทางด้าน
การศึกษาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550
- ผู้วิจัย : ศาสตราจารย์ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.จูปไร ทัพวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรรัตน์ ประจนปัจจนึก
- เดือน ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ : พฤษภาคม 2552

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าว และ (3) เพื่อจัดทำรายงานข้อเสนอแนะ แนวทาง และรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาแก่คนพิการ การศึกษานี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) โดยการใช้การประชุมระดมสมอง การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาแก่คนพิการมากที่สุดฉบับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับฉบับอื่นๆที่เคยมีมา นอกจากนี้ยังได้มีกฎหมายระดับรอง เช่น พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง เพื่อให้สิ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดจะเป็นจริงในทางปฏิบัติ กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ผลการศึกษาในเรื่องสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการ โดยใช้วิธี SWOT พบว่าจุดแข็งที่สำคัญคือ มีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคหรือจำกัดสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการ ส่วนจุดอ่อนคือการเข้าสู่ระบบ การศึกษา ขบประมาณ บุคลากร ระบบคัดกรอง ส่วนโอกาสนั้นมีกฎหมายทั้งกฎหมายแม่และกฎหมายลูกที่กำหนดสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ส่วนข้อจำกัด

มีหลายประการประกอบด้วย การบริหารจัดการ การให้บริการและคุณลักษณะของความพิการ วัสดุ อุปกรณ์ ผู้ปกครอง โครงสร้างและนโยบาย สังคมและวัฒนธรรม และเทคโนโลยี การศึกษานี้ได้นำเสนอ 9 ยุทธศาสตร์และ 34 แนวทางในการจัดการศึกษาแก่คนพิการ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้มีหลายประการ อาทิ ควรเผยแพร่ความรู้ในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการ ส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมของทั้ง โรงเรียน และครอบครัวเด็กพิการ ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำเครือข่ายระหว่างกัน สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เร่งรัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกกฎ ระเบียบและ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ

Abstract

Research Title : Rights, Freedoms and Equality of Education for Disabled People as Stated in the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550.

Researcher : Professor Wiriya Namsiripongpan
Associate Professor Dr. Churai Tapvong
Assistant Professor Sureerat Prachonpachunuk

Month Year : May 2009

The purposes of this research were (1) to study laws regarding the educational rights, freedoms and equality of disabled people as stated in the Constitution of Kingdom of Thailand, B.E. 2550 and other laws related to education; (2) to study problems and obstacles to enforcement of those law; and (3) to write a report recommendations, and guidelines for appropriate formats for providing education for disable. This is on applied research using brainstorming in depth interview and gathering secondary data. The Contitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550 is one of the best in that it strongly perform about right, freedoms and equality of education for disabled people, compared to those in use. In addition to this, Thailand also has related Acts to support the stated in Constitution of the Kingdom to Thailand. These acts comprise of the Education for the Disabled People Act B.E. 2551 and the Act for the Promotion and Development of Quality of Life for the Disabled B.E. 2550.

The results of this study by using SWOT analysis have uncovered that the strength is the laws hindering or restricting rights, freedoms and equality of education for disabled people have been amended. There is also an appportunity to regulate those things using Acts and subordinated laws. The weak points are entrance of education, system, budget, human resources and recruitment. Regarding. The threats, there are many aspects including management, services, kinds of disability, material, equipment, parents, structure and policy, society and culture, and technology. The research has recommended nine strategies and thirty-four approaches to education providing for disabled people.

Several recommendations are given for instance, the governments should publicize knowledge of rights, promote freedom and equality about education to disabled people, encourage the schools and families to make preparation for them, and promote communication networks among schools. Provide adequate budget, convince the community to cooperate, encourage the local administration to issue regulations for providing education to disabled people, and establish an information center for education of disabled persons

Keywords : Right, Freedom, Equality, Constitution of Thailand, B.E. 2550, Education,
Disabled People

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยในนามของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชขอขอบพระคุณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย และให้โอกาสคณะผู้วิจัยในการสร้างผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการทางการศึกษา ขอขอบพระคุณ คณะบุคคลที่ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยมาโดยตลอดและช่วยเหลือให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คือ เบญจา ชลธารันนที สุจินดา ผ่องอักษร พวงแก้ว กิจธรรม ประหยัด ภูหนองโอง มณเฑียร บุญตัน ชูศักดิ์ จันทยานนท์ มลิวัลย์ ธรรมแสง

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งหน่วยงานภาครัฐประกอบด้วย สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สำนักงานบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สถาบันราชานุกูล ประกอบด้วย ชีระ จันทรัตน์ พวงมณี ชัยเสรี เจริญ แจ่มใส ชลิต วิพัตนะพร สุรพล เสนบุญ ประกิต อัญชลีเวช วาสนา เปี่ยมใส มนต์วี พยัคฆนันท์ บรรลือ วิศิษฐ์อนุพงศ์ พันธุ์ศักดิ์ พลอินทร์ ชีรภัทร คชมาตย์ ดารณี อุทัยรัตนกิจ ณิชพร นกสกุล อุษมา เทศแก่น วิชชุดา อุ่นจิตติกุล มานิตย์ คณะโต วันเพ็ญ สุนทรศักดิ์ คุณวุฒิ ต้นตระกูล พีรเดช คงเคชา ธนวัฒน์ มาศเกษม นารี กิตติสมบูรณ์สุข สุวรรณ พิณตานนท์ ที่ได้ แสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการประชุมระดมสมองและการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก

ขอขอบพระคุณองค์กรคนพิการประเภทต่างๆ ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แก่คณะผู้วิจัยคือ บุญเลิศ ฆวพรวรภาญจน์ วิปนา จันวัฒนาเดชากุล ดารณี ธนะภูมิ โรงเรียนและ ผู้ปกครองนักเรียนพิการจำนวนหลายสิบท่านที่ได้แสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสมถวิล โรงเรียนศุภวรรณ ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อ การจัดการศึกษาของภาคเอกชน ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้วิจัยในการระดม สมอง และสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกที่มีได้กล่าวนามไว้ในกิตติกรรมประกาศนี้ทุกท่าน ทำนี้คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้วิพากษ์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และคณะอนุกรรมการวิจัยและพัฒนาของ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัย

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	1
Abstract	3
กิตติกรรมประกาศ	5
สารบัญ	6
สารบัญตาราง	8
สารบัญภาพ	9
คำย่อ	10
บทที่ 1 บทนำ	12
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	12
1.2 วัตถุประสงค์	15
1.3 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	15
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	16
1.5 ขอบเขตการศึกษา	16
1.6 ขั้นตอนของการดำเนินงาน	18
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
2.1 สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญไทย	19
2.2 สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคในด้านการศึกษารัฐธรรมนูญไทย	22
2.3 สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	26
2.4 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545	32
2.5 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551	37
2.6 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550	39
2.7 สรุปสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการด้านการศึกษา	42
2.8 แนวคิดการจัดการศึกษาพิเศษ	43
2.9 การจัดการศึกษาพิเศษของประเทศไทย	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.10 การจัดการศึกษาพิเศษของประเทศไทยในปัจจุบัน	57
2.11 ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาพิเศษในต่างประเทศ	69
2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	105
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	108
3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ	108
3.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ	109
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	114
3.4 วิธีการเก็บข้อมูล	115
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ	116
บทที่ 4 การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย	117
4.1 แหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาประมวลผลการวิจัย	117
4.2 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด	117
4.3 ยุทธศาสตร์และแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	124
4.4 การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่ภาคปฏิบัติ	140
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	141
5.1 การประยุกต์ใช้ประสบการณ์ของต่างประเทศกับประเทศไทย	141
5.2 ผลสรุปกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย	146
5.3 ข้อเสนอแนะ	148
บรรณานุกรม	151
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก ก บัญชี ก, ข และ ค	156
ภาคผนวก ข การถอดเทปการประชุมระดมสมอง และการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก	162
ภาคผนวก ค รายชื่อคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา	503
ประวัติผู้วิจัย	504

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนคนพิการในวัยเรียน ที่ได้รับบริการและไม่ได้รับบริการ	14
1.2 การดำเนินงานของโครงการวิจัย	17
2.1 หน่วยงานที่ให้บริการการศึกษาสำหรับคนพิการในและช่วงอายุ	67
4.1 รายละเอียดของยุทธศาสตร์ แนวทาง และหน่วยงานที่รับผิดชอบ	133

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การให้บริการทางการศึกษาของรัฐแก่คนพิการ	58
2.2 โครงสร้างการแบ่งส่วนงานสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	62
2.3 บทบาทภารกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษ	66
2.4 แผนภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษา สำหรับคนพิการในแต่ละช่วงอายุ	68
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	107
5.1 ข้อเสนอระบบการจัดบริการเทคนิค โนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	144

คำย่อ

กทม.	กรุงเทพมหานคร
กศน.	สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
มท.	กระทรวงมหาดไทย
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ
ศษ.	ศูนย์การศึกษาพิเศษ
สพฐ.	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สอศ.	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
สกอ.	สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
สช.	สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สป.	สำนักงานปลัด
อบต.	องค์การบริหารส่วนตำบล
อปท.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ADP	Assistive Devices Program
ATF	Assistive Technology Fund
CATF	Computer Access Trust Fund
CCCs	Citizens' Consultative Committees
CDCs	Community Development Councils
CEP	Centralized Equipment Pool
DIRC	The Disability Information and Referral Centre
EB	Education Bursary
EEF	Engaging Persons with Disabilities in Employment, Enable Fund
IATF	Introduction of Assistive Technology Fund
ILC	Independent Living Centre
MCYS	Ministry of Community Development, Youth and Sports
NCSS	National Council of Social Service
ODSP	Ontario Disability Support Program

คำย่อ (ต่อ)

SET-BC	Special Education Technology British Columbia
SSCC	Special Student Care Centres
SWOT	Strengthen Weakness Opportunity Threat
TAF	The Traffic Accident Fund
VWOs	Voluntary Welfare Organisations
WHO	World Health Organisation